

VODECI PRINCIPI O INTERNOJ RASELJENOSTI

Uvodna rec o Vodecim principima Zamenika Generalnog sekretara zaduzenog za humanitarna pitanja gospodina Sergio Vieira de Mello

Humanitarna zajednica je sve vise svesna krize vezane za internu raseljenost koja pogadja preko 20 miliona ljudi sirom sveta. Mada odgovornost za zastitu interno raseljenih lica pociva prevashodno na nacionalnim vladama i lokalnim vlastima, za medjunarodnu zajednicu je vazno da iznadje kako na najbolji nacin moze da doprinese da se poveca zastita interno raseljenih lica u konfliktnim i kriznim situacijama. Takodje, humanitarna pomoc se mora tako planirati da unapredi zastitu interno raseljenih lica.

U okviru sistema Ujedinjenih nacija ucinjeni su znacajni koraci na snazenju efektnog i blagovremenog odgovora na potrebe interno raseljenih lica (IDP). Medjuagencijski Stalni komitet (IASC) mi je poverio duznost da budem kontakt osoba u okviru sistema UN za ona pitanja koja se odnose na interno raseljene. U obavljanju ove duznosti, ja sam u obavezi da ojacam sposobnost Ujedinjenih nacija u celini da odgovore na internu raseljenost, kao i da razvijem jaku koordinaciju i jasniju podelu institucionalnih odgovornosti i adekvatnu pomoc operativnim agencijama.

U ovom kontekstu, ja pozdravljam objavljivanje Vodecih principa o internoj raseljenosti od strane Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara zaduzenog za interno raseljena lica. Ovi principi, zasnovani na postojećem medjunarodnom humanitarnom pravu i instrumentima ljudskih prava, treba da posluze kao medjunarodni standardi za usmeravaje vlada i medjunarodnih humanitarnih i razvojnih agencija pri pruzanju pomoci i zastite interno raseljenim licima.

IASC u potpunosti podrzava Vodece principe i zalozio se kod svojih clanica da sa njima upoznaju svoje izvrsne odbore i svo osoblje, narocito ono na terenu, kako bi se obezbedila primena tih principa u njihovim aktivnostima u ime interno raseljenih lica.

Verujem da Vodeci principi mogu da igraju vaznu ulogu u podizanju svesti o potrebama interno raseljenih lica, u pokretanju podrške u okviru humanitarne zajednice i pomoci kolegama na terenu da iznadju resenja kada se suoce sa potrebama za pomoc i zastitu interno raseljenih. Ovi principi ce takodje biti od pomoci vladama u obezbedjivanju sigurnosti i dobrobiti za svoje raseljeno stanovništvo.

Nadam se da ce se svako od vas angazovati na najsiroj mogucoj distribuciji i primeni Vodecih principa u cilju postizanja preko-potrebnog poboljsanja položaja interno raseljenih lica i postupanja sa njima.

Uvodna napomena
Predstavnik Generalnog sekretara za pitanja interno raseljenih lica
gospodina Francis M. Deng-a

Medjunarodna zajednica se nalazi pred monumentalnim zadatkom da obezbedi zastitu licima koja su na silu izbacena iz svojih domova tokom zestokih sukoba, izuzetno velikih povreda ljudskih prava i drugih traumaticnih dogadjaja, ali koja su ostala unutar granica svoje zemlje. Skoro redovno ona su izlozena velikim uskracivanjima, teskom zivotu i diskriminaciji. Vodeci principi o internoj raseljenosti su upravo zato i doneti, da zadovolje taj izazov.

Principi utvrđuju ona prava i garancije koje su od vaznosti za zastitu interno raseljenih u svim fazama raseljenja. Oni pružaju zastitu od nezakonitog raseljavanja, postavljaju osnovu za zastitu i pomoc u toku raseljenja i uspostavljaju garancije za siguran povratak, ponovno nastanjivanje i reintegraciju. Mada ovi principi ne predstavljaju obavezujući instrument, oni odslikavaju i u skladu su sa medjunarodnim ljudskim pravima i humanitarnim pravom i analognim pravom o izbeglicama.

Ovi principi su formulisani u periodu od nekoliko godina prema ovlascenju koje sam dobio 1992. god. od Komisije za ljudska prava, a koje je potvrđeno potonjim rezolucijama i Komisije i Generalne skupstine. Na pocetku je od mene zatrazeno da ispitam uzroke i posledice internog raseljavanja, položaj interno raseljenih u medjunarodnom pravu, u kojoj meri se bavilo njihovim potrebama u okviru postojećih institucionalnih aranžmana i koji su to nacini da se unapredi njihova zastita i pružanje pomoci za njih.

Prema tome, osnovne aktivnosti u okviru moje nadležnosti su bile na donosenju potrebnih pravnih i institucionalnih okvira za interno raseljene, kao i odlazak u posete zemljama radi angazovanja vlada i ostalih u dijalogu u ime raseljenih. U saradnji sa timom medjunarodnih pravnih strucnjaka, ja sam ispitao do koje mere raseljena lica uzivaju zastitu po medjunarodnom pravu i izradio "Izbor i analizu pravnih normi" (E/CN.4/1996/52/Add.2). Studija je dosla do saznanja da iako postojeće pravo pruža znacajnu zastitu interno raseljenim licima, ipak postoje oblasti u kojima ono ne uspeva da stvori adekvatnu osnovu za zastitu i pomoc. Kao posledica toga, Komisija Generalne skupstine je zatražila od mene da sastavim jedan odgovarajući normativni okvir za interno raseljene. To je dovelo do donosenja Vodećih principa koji i potvrđuju postojeće norme i traze razjasnjenje sivih zona i popunjavanje praznina.

Posto sam izneo Vodeće principe pred Komisijom 1998, Komisija je usvojila rezoluciju uzimajući u obzir ove principe i moju izjavljenu nameru kao Predstavnik Generalnog sekretara da ih koristim u tekucem dijalogu sa vladama i svima onima čije su nadležnosti i aktivnosti vezane za potrebe interno raseljenih. Komisija je takodje uzela u obzir odluku Medjuagencijskog stalnog komiteta koja je pozdravila principe zalazuci se kod svojih članica da o principima obaveste svoje izvrsne odbore i osoblje, narocito ono na terenu, i da ih primenjuju u svojim aktivnostima u ime interno raseljenih.

Vodeći principi treba da pruže korisne praktične smernice vladama, ostalim nadležnim organima vlasti, međjuvladinim organizacijama i NVO u njihovom radu sa interno raseljenim licima. Ja se nadam da će Principi biti najšire distribuirani i da će naći primenu u praksi na terenu.

Vodeći principi o internoj raseljenosti

Uvod – Predmet i cilj

1. Ovi Principi se bave specifičnim potrebama raseljenih lica sirom sveta. Oni određuju prava i garancije koje se odnose na zaštitu lica od prisilnog raseljavanja, zaštitu i pomoć koja im se pruža tokom trajanja raseljenosti kao i tokom povratka, ponovnog nastanjenja i reintegracije.
2. U svrhu ovog dokumenta, raseljenim licima nazivaju se ona lica ili grupe lica koja su prisiljena da beže ili napuste svoje domove ili prebivalista, naročito kada je to posledica, ili u cilju izbegavanja posledica, oružanog sukoba, situacije opsteg nasilja, povrede ljudskih prava ili katastrofe, bilo prirodne ili uzrokovane ljudskom rukom, ako pri tom ta lica ne prelaze međunarodno priznatu državnu granicu.
3. Ovi Principi su odraz i istovremeno su u skladu sa međunarodnim zakonima o ljudskim pravima i međunarodnim humanitarnim pravom. Oni pružaju smernice:
 - a) Predstavniku Generalnog sekretara za interno raseljena lica pri izvršenju njegovih ovlašćenja;
 - b) Državama kada se suoče sa pojavom internog raseljavanja;
 - c) Svim drugim organima vlasti, grupama i licima u njihovim odnosima sa raseljenim licima; i
 - d) Međuvladinim i nevladinim organizacijama prilikom bavljenja pitanjem raseljenosti.
4. Ove Principe treba distribuirati i primenjivati sto je sire moguće.

Deo I. Opsti principi

Princip 1.

1. Raseljena lica uzivaju potpuno jednako ista prava i slobode po medjunarodnom i domacem pravu kao i sva druga lica u njihovoj zemlji. Prema njima ne treba da postoji diskriminacija u pogledu uzivanja bilo kojih prava i sloboda na osnovu toga sto su raseljeni.

2. Ovi Principi ne iskljucuju pojedinačnu odgovornost za krivicna dela po medjunarodnom pravu, narocito za ona koja se odnose na genocid, zlocine protiv covecnosti i ratne zlocine.

Princip 2.

1. Ove Principe moraju da postuju svi organi vlasti, grupe i pojedinci bez obzira na njihov pravni status i oni se moraju primenjivati tako da se ne prave nikakve razlike sa nepovoljnim dejstvom. Postovanje ovih Principa nema uticaja na pravni položaj organa vlasti, grupa ili pojedinaca na koje se odnose.

2. Ovi Principi se ne mogu tumaciti kao ogranicavanje, izmena ili odstupanje od medjunarodnih propisa koji se ticu ljudskih prava ili instrumenata medjunarodnog humanitarnog prava ili prava koje domace zakonodavstvo garantuje pojedincima. Ovi Principi nikako ne iskljucuju pravo na trazenje i uzivanje azila u drugim drzavama.

Princip 3.

1. Domace vlasti su te koje imaju osnovni zadatak i obavezu da pružaju zastitu i humanitarnu pomoc interno raseljenim licima u okviru svoje nadležnosti.

2. Interno raseljena lica imaju pravo da traze i dobiju zastitu i humanitarnu pomoc od ovih vlasti. Ona ne mogu biti progonjena ili kaznjena zbog podnosenja takvog zahteva.

Princip 4.

1. Ovi Principi primenjivace se bez ikakve diskriminacije u pogledu rase, boje, pola, jezika, vere ili uverenja, politickog ili nekog drugog misljenja, nacionalnog, etnickog ili drustvenog porekla, pravnog ili drustvenog statusa, starosti, invaliditeta, osobina, rodjenja ili bilo kakvog drugog slicnog kriterijuma.

2. Odredjene kategorije interno raseljenih lica kao sto su deca, narocito deca bez roditeljske pratnje, trudnice, majke sa malom decom, samohrane majke, invalidi i stara lica imaju pravo na zastitu i pomoc shodno njihovom stanju i na postupanje u skladu sa njihovim posebnim potrebama.

Deo II. Principi koji se odnose na zastitu od raseljavanja

Princip 5.

Svi drzavni organi i medjunarodni akteri duzni su da u svim okolnostima postuju i obezbede postovanje svojih obaveza po medjunarodnom pravu, ukljucujuci ljudska prava i humanitarno pravo, u cilju sprecavanja i izbegavanja situacija koje mogu dovesti do raseljavanja lica.

Princip 6.

1. Svako ljudsko bice ima pravo na zastitu od nezakonitog raseljavanja iz svog doma ili mesta prebivalista.
2. Zabrana nevoljnog raseljavanja odnosi se na sledece:
 - a) Kada se zasniva na politici apartheida, "etnickog ciscenja" ili slicnoj praksi usmerenoj ka promeni etnickog, verskog ili rasnog sastava doticnog stanovnistva, ili dovodi do toga;
 - b) U situaciji oruzanog sukoba, osim onda kada je dovedena u pitanje bezbednost civila ili se namece nuznost vojne prirode;
 - c) U slucaju velikih razvojnih projekata koji nisu opravdani izuzetno hitnim i neizostavnim javnim interesom;
 - d) U slucaju elementarnih nepogoda, osim ukoliko bezbednost i zdravlje ugrozenog stanovnistva to ne zahteva;
 - e) Kada se koristi kao kolektivna kazna.
3. Raseljenje ne moze trajati duze nego sto to diktiraju okolnosti.

Princip 7.

1. Pre donosenja bilo koje odluke kojom se zahteva raseljavanje lica, nadlezni organi vlasti moraju da se uvere da su iscrpljene sve druge alternative u cilju izbegavanja raseljavanja uopste. Tamo gde nema druge mogucnosti, bice preduzete sve mere da se raseljavanje i negativne posledice istog svedu na minimum.
2. Organi vlasti koji vrse raseljavanje duzne su da se uvere, u meri u kojoj je to prakticno moguće, da se raseljenim licima obezbedi odgovarajuci smestaj, da se samo raseljavanje sprovodi pod prihvatljivim uslovima u smislu bezbednosti, ishrane, zdravlja i higijene i da ne dolazi do razdvajanja clanova porodice.
3. Ukoliko do raseljavanja dodje u situacijama koje ne predstavljaju krizne faze oruzanih sukoba i elementarnih nepogoda, potrebno je udovoljiti sledecim garancijama:
 - a) Pojedinacnu odluku donosi drzavni organ na osnovu zakonskog ovlascenja da moze da donosi takve mere;
 - b) Preduzimaju se adekvatne mere da se licima koja se raseljavaju pruze potpune informacije o razlozima i mehanizmima njihovog raseljavanja, a tamo gde je to moguće i o naknadi i mestu preseljenja;
 - c) Trazice se dobrovoljan pristanak lica koja se raseljavaju, pod uslovom da su potpuno informisana;

d) Relevantni organi vlasti nastojace da ukljuce obuhvaceno stanovnistvo, a narocito zene, u proces planiranja i sprovedjenja njihovog preseljenja;

e) Mere sprovedjenja zakonskih propisa, kada je to potrebno, vrse za to nadlezni drzavno-pravni organi; i

f) Garantuje se postovanje prava na odgovarajuci pravni lek, ukljucujuci i ponovno razmatranje predmetnih odluka od strane nadleznih sudskih vlasti.

Princip 8.

Raseljenje se ne moze sprovoditi na nacin koji ugrozava pravo na zivot, dostojanstvo, slobodu i bezbednost obuhvacenog stanovnistva.

Princip 9.

Drzave imaju narocitu obavezu da stite od raseljavanja starosedelacko stanovnistvo, manjine, seljake, pastire i druge grupe koje izrazito zavise od svoje zemlje ili su posebno vezane za nju.

Deo III. Principi koji se odnose na zastitu u toku raseljavanja

Princip 10.

1. Svako ljudsko bice ima rođjenjem steceno pravo na zivot, a to pravo stiti zakon. Niko ne sme biti protivpravno lisen zivota. Interno raseljena lica su zasticena posebno od:

- a) genocida;
- b) ubistava;
- c) masovnih ili samovoljnih egzekucija; i
- d) prisilnih nestanaka, ukljucujuci otmice ili zakonski nepriznato pritvaranje, pod pretnjom smrću ili sa smrtnim ishodom.

Zabranjena je upotreba pretnji gore navedenim delima i podsticanje na vršenje istih.

2. Zabranjen je svaki napad ili drugi akt nasilja protiv interno raseljenih lica koja ne ucestvuju, tj. prestala su da ucestvuju u neprijateljstvima. Interno raseljena lica treba narocito da budu zasticena od:

- a) Neposrednih ili opstih napada ili drugih akata nasilja, ukljucujuci i stvaranje teritorija na kojima su dozvoljeni napadi na civile;
- b) Izgladnjivanja kao metoda ratovanja;
- c) Njihovog koriscenja kao zivog stita od napada na vojne ciljeve ili za zastitu, sprovođenje ili sprecavanje vojnih operacija;
- d) Napada na njihove kampove ili naselja; i
- e) Koriscenja nagaznih pesadijskih mina.

Princip 11.

1. Svako ljudsko bice ima pravo na dostojanstvo, fizicki, umni i moralni integritet.

2. Interno raseljena lica, bez obzira da li je njihova sloboda ogranicena ili ne, se narocito stite od:

- a) Silovanja, sakacenja, mucenja, kao i od surovog, nehumanog ili ponizavajućeg postupanja ili kaznjavanja i drugog nasilja nad licnim dostojanstvom, kao sto su akti nasilja vezanim za pol, prisilna prostitucija ili bilo koji vid napada amoralne prirode;
 - b) Ropstva ili bilo kog savremenog oblika ropstva kao sto je prodaja radi braka, seksualna eksploatacija ili prisilan rad dece; i
 - c) Akata nasilja usmerenih na sirenje straha medju interno raseljenim licima.
- Pretnje ma kojim od gore navedenih dela i podsticanje na vršenje istih su zabranjeni.

Princip 12.

1. Svako ljudsko bice ima pravo na slobodu licnosti i licnu bezbednost. Niko ne sme biti izlozen nezakonitom hapsenju ili pritvaranju.

2. Da bi se ovo pravo primenilo na interno raseljena lica, ona ne smeju biti internirana niti prostorno ogranicena na kampove. Ako je u izuzetnim slucajevima takvo interniranje ili ogranicavanje apsolutno neophodno, ono ne sme da traje duze nego sto to okolnosti zahtevaju.

3. Interno raseljena lica su zasticena od diskriminativnog hapsenja i pritvaranja proisteklih iz njihovog raseljenja.

4. Interno raseljena lica ni u kojem slucaju ne smeju biti uzimana za taoce.

Princip 13.

1. Ni u kojem slucaju raseljena deca ne mogu biti regrutovana niti se od njih moze zahtevati, niti im se dozvoliti, da ucestvuju u neprijateljstvima.

2. Interno raseljena lica su zasticena od diskriminativnih postupaka regrutacije za bilo koje oruzane snage ili grupe na osnovu toga sto su raseljeni. Posebno je zabranjeno svako okrutno, nehumano ili ponizavajuce postupanje koje bi imalo za cilj prisilno odazivanje ili pak kaznjavanje usled neodazivanja na regrutaciju.

Princip 14

1. Svako interno raseljeno lice ima pravo na slobodu kretanja i izbora mesta stanovanja.

2. Interno raseljena lica narocito imaju pravo na slobodno kretanje unutar i izvan kampova ili drugih naselja.

Princip 15.

Raseljena lica imaju pravo da:

- a) traze bezbedno utociste u drugom delu zemlje;
- b) da napuste svoju zemlju;
- c) da traze azil u drugoj zemlji; i
- d) budu zasticena od nasilnog povratka ili preseljenja u bilo koje mesto u kojem bi njihov zivot, bezbednost, sloboda i/ili zdravlje bili izloženi opasnosti.

Princip 16.

1. Sva interno raseljena lica imaju pravo na saznanje o sudbini i kretanju njihovih nestalih srodnika.

2. Nadležni organi vlasti dužni su da učine napore da utvrde činjenice o sudbini i kretanju interno raseljenih lica koja su prijavljena kao nestala i da saradjuju sa relevantnim međunarodnim organizacijama koje su angazovane na tom zadatku. Oni su dužni da obaveste najblizu rodbinu o napredovanju istrage i obaveste je o eventualnim nalazima.

3. Nadležni organi vlasti treba da uloze napore da sakupe i izvrse identifikaciju posmrtnih ostataka umrlih, sprece njihovo pljackanje i sakacenje i omoguce vracanje posmrtnih ostataka rodbini ili da ih uz dužno postovanje sahrane.

4. Groblja interno raseljenih lica treba da budu zasticena i postovana u svakoj prilici. Interno raseljena lica treba da imaju pravo pristupa grobovima svojih umrlih rodjaka.

Princip 17.

1. Svako ljudsko bice ima pravo na postovanje porodicnog zivota.

2. Da bi interno raseljena lica mogla da uživaju ovo pravo, članovima porodice mora biti dozvoljeno da ostanu zajedno ukoliko to oni sami žele.

3. Porodice koje su razdvojene raseljavanjem treba da budu ponovo spojene što je pre moguće. U tom smislu biće preduzeti odgovarajući koraci da se ubrza spajanje takvih porodica, naročito kod onih sa decom. Odgovorni organi vlasti omogućice podnošenje zahteva članova porodice i podržavace i pomagati rad humanitarnih organizacija angazovanih na zadatku spajanja porodica.

4. Članovi interno raseljenih porodica čija je lična sloboda ograničena usled interniranja ili boravka u kampovima imaju pravo da ostanu zajedno.

Princip 18.

1. Sva interno raseljena lica imaju pravo na odgovarajući životni standard.

2. Bez obzira na okolnosti i bez diskriminacije, nadležni organi vlasti dužni su da obezbede interno raseljenim licima minimalne uslove u smislu bezbednog pristupa:

- a) osnovnim prehrambenim namirnicima i pitkoj vodi;
- b) osnovnom stambenom smestaju;
- c) odgovarajućoj odeći; i
- d) osnovnim medicinskim uslugama i higijenskim uslovima.

3. Posebni naponi treba da budu učinjeni na obezbeđivanju punog ucesca žena u planiranju i distribuciji ovih osnovnih potrepstina.

Princip 19.

1. Sva ranjena i bolesna interno raseljena lica kao i ona sa invaliditetom imaju pravo da im se pruži u najvećoj mogućoj meri, i uz najmanje odlaganje, medicinska nega i paznja koja im je potrebna, bez ikakve razlike, izuzimajući razloge medicinske prirode. Interno raseljenim licima biće omogućen pristup psiho-socijalnim službama kada se za tim ukaze potreba.

2. Naročita paznja treba da bude posvećena zdravstvenim potrebama žena, uključujući pristup ženskim zdravstveno-specijalističkim uslugama, kao što je zdravstvena zaštita reproduktivnih organa, kao i adekvatno savetovanje za žrtve seksualnog i drugih oblika zlostavljanja.

3. Značajna paznja treba takođe da bude posvećena i sprečavanju širenja zaraznih i infektivnih bolesti, uključujući i AIDS, među interno raseljenim licima..

Princip 20.

1. Svako ljudsko biće ima pravo da u svim okolnostima bude priznato kao ličnost pred zakonom.

2. Da bi interno raseljena lica stvarno uživala ovo pravo, organi vlasti dužni su da im izdaju sva potrebna dokumenta neophodna za uživanje i korišćenje njihovih zakonskih prava, kao što su putne i lične isprave, izvodi iz matične knjige rođenih (krštenice) i venačnih (venačnice). Posebno, vlasti će omogućiti izdavanje novih dokumenata ili zamenu onih dokumenata koja su izgubljena u toku raseljavanja, bez

postavljanja neracionalnih uslova kao sto je upucivanje u mesto prebivalista radi pribavljanja tih ili drugih potrebnih dokumenata.

3. Jednako pravo na pribavljanje potrebnih dokumenata izdatih na sopstveno ime imaju i muskarci i zene.

Princip 21.

1. Niko ne moze biti nezakonito lisen vlasnistva i poseda imovine.

2. Vlasnistvo i posed imovine interno raseljenih lica su zasticeni u svim situacijama, a posebno od sledecih dela:

- a) ratne pljacke;
- b) neposrednih ili opstih napada ili drugih akata nasilja;;
- c) koriscenja imovine kao stita za vojne operacije ili ciljeve;
- d) pretvaranje imovine u predmet osvete;
- e) unistavanja ili prisvajanja kao oblika kolektivne kazne.

3. Sva ona imovina koja ostane u prebivalistu interno raseljenih lica treba da bude zasticena od unistavanja i samovoljnog i nezakonitog prisvajanja, zaposedanja ili koriscenja.

Princip 22.

1. Interno raseljena lica, bilo da zive u kampovima ili ne, ne smeju biti izlozena diskriminaciji na osnovu svoje raseljenosti u pogledu uzivanja sledecih prava:

- a) prava na slobodu misljenja, savesti, vere ili ubedjenja i izrazavanja;
- b) prava da slobodno traze zaposlenje i ucestvuju u privrednim aktivnostima;
- c) prava da se slobodno udružuju i ucestvuju ravnopravno u drustvenim aktivnostima;
- d) prava da glasaju i ucestvuju u drzavnim i javnim poslovima, ukljucujuci i pravo na pristup sredstvima koja omogucavaju koriscenje ovog prava;
- e) prava na koriscenje jezika koji razumeju.

Princip 23.

1. Svako ljudsko bice ima pravo na obrazovanje.

2. Da bi se interno raseljenim licima omogucilo koriscenje ovim pravom, nadlezni organi vlasti duzni su da omoguće tim licima, narocito deci, obrazovanje koje treba da bude besplatno i obavezno na nivou osnovne skole. Pri tome se mora voditi racuna o njihovom kulturnom identitetu, jeziku i veri.

3. Posebni naponi treba da se uloze da se osigura potpuno i jednako ucesce zena i devojaka u obrazovnim programima.

4. Obrazovni i skolski objekti treba da budu dostupni interno raseljenim licima, a posebno adolescentima i zenama, bez obzira da li zive u kampovima ili ne, cim to uslovi dozvole.

Deo IV - Principi koji se odnose na humanitarnu pomoc

Princip 24.

1. Svi vidovi humanitarne pomoci treba da budu realizovani u skladu sa principom humanosti i objektivnosti i bez diskriminacije.
2. Humanitarna pomoc interno raseljenim licima ne bi smela da bude preusmeravana, a narocito ne iz politickih ili vojnih razloga.

Princip 25.

1. Prevashodni zadatak i odgovornost za omogucavanje humanitarne pomoci interno raseljenim licima lezi na domacim organima vlasti
2. Medjunarodne humanitarne organizacije i drugi relevantni ucesnici imaju pravo da ponude svoje usluge za pomoc interno raseljenima. Takva ponuda se ne smatra neprijateljskim cinom niti mesanjem u unutasnje stvari drzave, vec se smatra gestom dobre volje. Odobrenje za pruzanje takve pomoci nece biti neosnovano uskracivano, narocito u situaciji kada doticni organi vlasti nisu u stanju ili ne zele da obezbede potrebnu humanitarnu pomoc.
3. Nadlezni organi vlasti su duzni da odobre i omoguce slobodan prolaz humanitarnoj pomoci, a licima koja se bave dostavljanjem te pomoci omoguce brz i nesmetan pristup interno raseljenima.

Princip 26.

Lica angazovana na distribuciji humanitarne pomoci, njihova prevozna sredstva i roba treba da budu postovani i zasticeni. Oni ne smeju da budu predmet napada ili drugih akata nasilja.

Princip 27.

1. Pri pruzanju pomoci, medjunarodne humanitarne organizacije i drugi relevantni ucesnici treba da obrate duznu paznju na potrebe zastite i na postovanje ljudskih prava interno raseljenih lica i da preduzimaju odgovarajuce mere u tom smislu. Pri tome ove organizacije i ostali ucesnici treba da postuju odgovarajuce medjunarodne standarde i pravila ponasanja.
2. Prethodni odeljak ne iskljucuje odgovornost u pogledu zastite za koju su te medjunarodne organizacije ovlascene, a koje mogu ponuditi svoje usluge drzavama ili ih same drzave od njih mogu zatraziti.

Deo V - Principi koji se odnose na povratak, nastanjenje i reintegraciju

Princip 28.

1. Nadležni organi vlasti imaju prevashodnu dužnost i obavezu da uspostave uslove i da obezbede sredstva koja će omogućiti interno raseljenim licima dobrovoljan bezbedan i dostojanstven povratak njihovim kucama ili prebivalistima ili dobrovoljno nastanjenje u nekom drugom delu zemlje. Ti organi će nastojati da olaksaju reintegraciju interno raseljenih lica koja se vraćaju ili drugde nastanjuju.

2. Posebni naponi treba da se ulože da se obezbedi puno učešće interno raseljenih lica u planiranju i sprovođenju njihovog povratka ili naseljenja i reintegracije.

Princip 29.

1. Interno raseljena lica koja se vrate svojim domovima ili prebivalistima ili lica koja se nastane u drugom delu zemlje ne smeju biti izložena diskriminaciji usled toga što su bila raseljena. Oni imaju pravo na potpuno i jednako učešće u javnom životu na svim nivoima i bice im omogućen jednak pristup javnim službama.

2. Nadležni organi vlasti imaju dužnost i obavezu da pomognu povratnicima i/ili preseljenim interno raseljenim licima da povrate, u onoj meri koliko je to moguće, svojinu i posed imovine koju su ostavili za sobom ili koja je presla u tuđi posed nakon njihovog raseljavanja. Ukoliko povratak imovine nije moguć, nadležni organi vlasti će obezbediti ili pomoći takvim licima da ostvare odgovarajuću nadoknadu ili neki drugi oblik pravičnog obeštećenja.

Princip 30.

Svi nadležni organi vlasti dužni su da dozvole i omogućе međunarodnim humanitarnim organizacijama i drugim relevantnim učesnicima da u realizaciji svojih ovlašćenja imaju brz i nesmetan pristup interno raseljenim licima u cilju pružanja pomoći pri njihovom povratku ili nastanjenju i reintegraciji.